

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräiden maatalouden alaan kuuluvien lakien kumoamisesta annetun lain 3 §:n 2 momentin kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi eräiden maatalouden alaan kuuluvien lakien kumoamisesta annetun lain 3 §:n 2 momentti. Kumottavaksi ehdotetun säännöksen mukaan vuoden 1995 alusta kumottua tasapainottamislakia sovelletaan edelleenkin eräisiin viljelijän ja maataloushallinnon välillä tehtyihin tasapainottamissopimuksiin. Tällaisia ovat vuonna 1992 tehdyt viljelemättömyyssopimukset, joissa viljelijä sitoutui pysyvästi luo-

pumaan pellon käyttämisestä viljelytarkoituksiin.

Ehdotuksen mukaan tasapainottamislain nojalla tehdyt sopimukset ja muut toimenpiteet raukeaisivat sekä niiden kohteena olevat viljelysmaat olisivat otettavissa käyttöön ilman erillisiä viranomaistoimenpiteitä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Ennen Suomen EU-jäsenyyttä harjoitetussa kansallisessa maatalouspolitiikassa pyrittiin maataloustuotantoa ohjaamaan ja tasapainottamaan muun muassa maatalouden ylituotannosta kansantaloudelle aiheutuvien rasitusten pitämiseksi kohtuullisella tasolla. Tasapainottamistoimenpiteet, kuten erilaiset tuotannonvähentämissopimukset, perustuivat maataloustuotannon tasapainottamisesta annettuun lakiin (1261/1989), jäljempänä tasapainottamislaki sekä sen nojalla annettuihin valtioneuvoston päätöksiin. Suomen liittyttyä EU:n jäseneksi vuoden 1995 alusta kumottiin tasapainottamislaki muun keskeisen kansallisen maatalouspoliittisen lainsäädännön ohella eräiden maatalouden alaan kuuluvien lakien kumoamisesta annetulla lailla (1099/1994), jäljempänä kumoamislaki.

Kumoamislain 3 §:n 2 momenttiin sisältyvän siirtymäsäännöksen mukaan tasapainottamislakia sovelletaan kuitenkin ennen kumoamislain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin sekä muihin tasapainottamistoimenpiteisiin, joita koskeva hakemus on pantu vireille ennen kumoamislain voimaantuloa. Edelleen 3 §:n 2 momentissa säädetään, että viljelijä

voi luopua tasapainottamislain 18 §:n 2 momentissa tarkoitettusta sopimuksesta vain, jos maa- ja metsätalousministeriö kohtuussyistä myöntää siihen hakemuksesta luvan. Lupa voidaan myöntää, milloin siihen on erityisen painavia perusteita. Tasapainottamislain 18 §:n 2 momentissa tarkoitettuja sopimuksia ovat maataloushallinnon ja viljelijän väliset sopimukset pellon jättämisestä pysyvästi pois maataloustuotannosta eli niin sanotut viljelemättömyyssopimukset. Niiden osalta on säädetty tarkemmin tasapainottamislain myötä kumoutuneessa pellon maataloustuotannosta poistamisesta annetussa valtioneuvoston päätöksessä (65/1992), jonka mukaan viljelemättömyyssopimuksia voitiin tehdä vuonna 1992.

Viljelemättömyyssopimuksia tehtiin vuonna 1992 koko maassa yhteensä noin 17 000 peltohehtaarin alalta. Sopimusala painottui maan pohjoisiin ja itäisiin osiin sekä maan sisäosiin. Hyvin vähäinen osa sopimusalaista on otettu viljelykäyttöön maa- ja metsätalousministeriön myöntämän luvan perusteella. Voimassa oleva viljelemättömyyssopimus ei ole este maataloustukien saamiselle.

Viljelemättömyyssopimus on maataloushallinnon, silloisen maaseutupiirin, ja viljelijän välinen sopimus. Viljelemättömyyssopi-

musta, joka tasapainottamislain nojalla estää pellon käyttämisen viljelytarkoituksiin, ei rekisteröidä kiinteistötietojärjestelmään.

EU-jäsenyyden alusta useat maatalouden harjoittamista rajoittaneet järjestelmät, kuten kotieläinlupajärjestelmä ja pellonraivauksen määräaikainen rajoittaminen kumoutuivat ja niiden tilalle tuli pääsääntöisesti eurooppalaiselle maatalouspolitiikalle ominainen tuotannon vapaus. Kotimaista maatalouspoliittista lainsäädäntöä vuonna 1994 kumottaessa katsottiin perustelluksi pitää vuonna 1992 tehtytiljelemättömyyssopimukset edelleen voimassa. Asiaa perusteltiin lähinnä sillä, että sopimusten tekemisestä oli kulunut vasta lyhyt aika ja että maksetut sopimuskorvaukset olivat olleet poikkeuksellisen korkeat ja vastasivat tuolloin lähes pellon käypää hintaa. Kysymyksessä oli sopimus, jolla viljelijä sitoutui pysyvästi luopumaan pellon viljelemisestä. Lyhyen ajan kuluttua sopimusten tekemisestä olisi pellot olleet helppoa ottaa uudelleen viljelykäyttöön. Sopimuksista vapautuneet viljelijät olisivat näin saaneet osakseen poikkeuksellisen suuren taloudellisen edun. Koska viljelemättömyyssopimuspellot olivat olleet viljelykäytössä vuonna 1991 täyttyi myös niiden niin sanottu CAP-tukikelpoisuus. Ne olisivat palautuessaan lisänneet CAP-tukialaa ja näin pienentäneet tuen yksikkötasoa.

Nykyisin voidaan arvioida, että valtaosa sopimusalaista on pysyvästi muuttunut metsäksi ja että on epätodennäköistä, että metsitetystä tai metsittyneestä pellostä enää merkittävästi raivattaisiin uutta peltoa. Toisaalta eräissä tapauksissa mahdollisuus viljelemättömyyssopimuspeltojen käyttöönottamiseen antaisi maataloustuotannolle kehittymismahdollisuuksia sellaisilla alueilla, joilla ei ole saatavissa lisäpeltoa. Viljelemättömyyssopimustiloilla saattaa myös olla käyttökuntoisia rakennuksia, jotka edistäisivät yhdessä peltojen käyttöönoton ohella osa-aikaisen tai pysyvänkin asutuksen säilymisen harvaan asutulla maaseudulla.

Viljelemättömyyssopimukseen liittyvä tuen takaisinperintämahdollisuus, 10 vuotta sopimuskorvauksen tai sen ensimmäisen erän

maksamisesta, on kulumassa umpeen. Näin ollen valtiolla ei ole enää keinoja puuttua sopimusrikkomuksiin. Myös se seikka, ettei käyttörajoitusta ole mihinkään rekisteröity, on omiaan aiheuttamaan epätietoisuutta. Näin ollen olisi perusteltua kumota kumoamislain 3 §:n 2 momentti, jolloin sopimukset raukeaisivat ja sopimuksenalaiset peltoalueet olisivat otettavissa vapaasti viljelykäyttöön. Käyttöönottaminen ei edellyttäisi mitään viranomaistoimia tai päätöksiä. Viljelijöiden kannalta katsottuna lakiehdotus ja sen seurauksena tapahtuva sopimusten raukeaminen poistaisi heidän omistamaansa maata koskevan käyttörajoituksen.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole suoranaisia valtiontaloudellisia vaikutuksia eikä valtionhallinnon organisaatioon tai henkilöstöön kohdistuvia vaikutuksia. Esityksellä ei myöskään ole ympäristöön ja aluekehitykseen kohdistuvia merkittäviä vaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä. Asiasta on pyydetty lausunnot valtiovarainministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta, työvoima- ja elinkeinokeskuksilta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä sekä Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf:ltä. Lausunnoissa esitettyt näkemykset on pyritty ottamaan huomioon mahdollisuuksien mukaan.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

eräiden maatalouden alaan kuuluvien lakien kumoamisesta annetun lain 3 §:n 2 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §	nojalla tehdyt sopimukset ja muut tasapainot-
Tällä lailla kumotaan eräiden maatalouden	tamistoimenpiteet.
alaan kuuluvien lakien kumoamisesta 8 päi-	
vänä joulukuuta 1994 annetun lain	
(1099/1994) 3 §:n 2 momentti.	2 §
Samalla raukeavat maataloustuotannon ta-	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
sapainottamisesta annetun lain (1261/1989)	20 .

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Juha Korkeaoja*